

Nyplanet.org

–Veileder for undervisning hjemme

Utbruddet av covid-19 fører til mer undervisning hjemme og økt behov for gode digitale ressurser. Menneskerettighetsakademiet var blant organisasjonene som mottok tilskudd fra Utdanningsdirektoratet høsten 2020 til å dele informasjon om utvalgte undervisningsressurser. Denne veilederen beskriver hvordan nettsiden nyplanet.org kan brukes i opplæring hjemme, og består av konkrete oppgaver, samt tips til digitale verktøy og energiladere. Ta kontakt med prosjektleder [Marit Langmyr](#) om du har spørsmål.

Hvilke regler skaper gode samfunn?

Dette spørsmålet har Menneskerettighetsakademiet, siden 2008, stilt til rundt 2300 enslige mindreårige asylsøkere i gruppearbeidet "Den nye planeten" når vi har hatt kurs for dem. Oppgaven ungdommene får er utarbeide en slags grunnlov med ti regler for en forestilt ny planet. Erfaringene fra krig, konflikt, nød og flukt danner et viktig bakteppe for deres valg av regler.

På nettsiden nyplanet.org har vi samlet ungdommenes refleksjoner og "planet-plakater". Nettsiden gir unge flyktninger en stemme i det offentlige rom, og har resultert i en utstilling som nå er på vandring i Sørøst-Norge.

Refleksjon rundt viktige samfunnsverdier skaper demokratisk kompetanse, og er en god inngang for å lære om utviklingen av det internasjonale menneskerettighetssystemet.

Veilederen retter seg mot lærere/undervisningspersonell og foreldre/foresatte. Nettsiden og oppgavene i veilederen er relevant for en rekke kompetansemål i grunnskolen og videregående skole, og er i tråd med Kunnskapsløftet 2020.

OM MENNESKERETTIGHETSAKADEMIET

Menneskerettighetsakademiet er en ideell stiftelse som arbeider med undervisning i menneskerettigheter og nærliggende emner. Gjennom 13 år med kursaktivitet i Norge og utlandet har vi fått bred kompetanse på å utvikle undervisningsressurser basert på deltagende metoder. [Les mer på vår nettside](#)

Innhold

TIL LÆRERE OG FORELDRE/FORESATTE

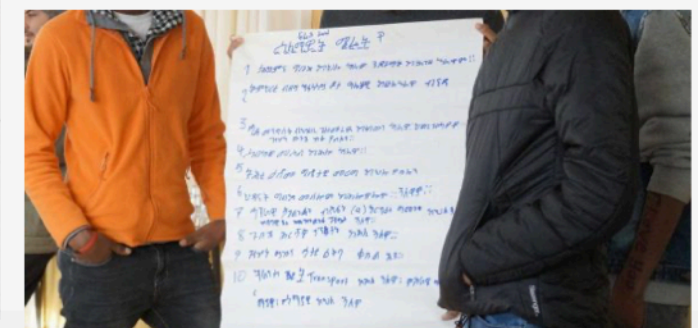
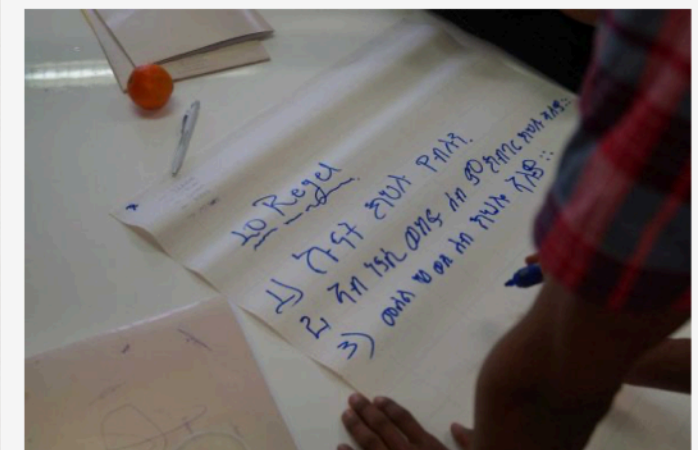
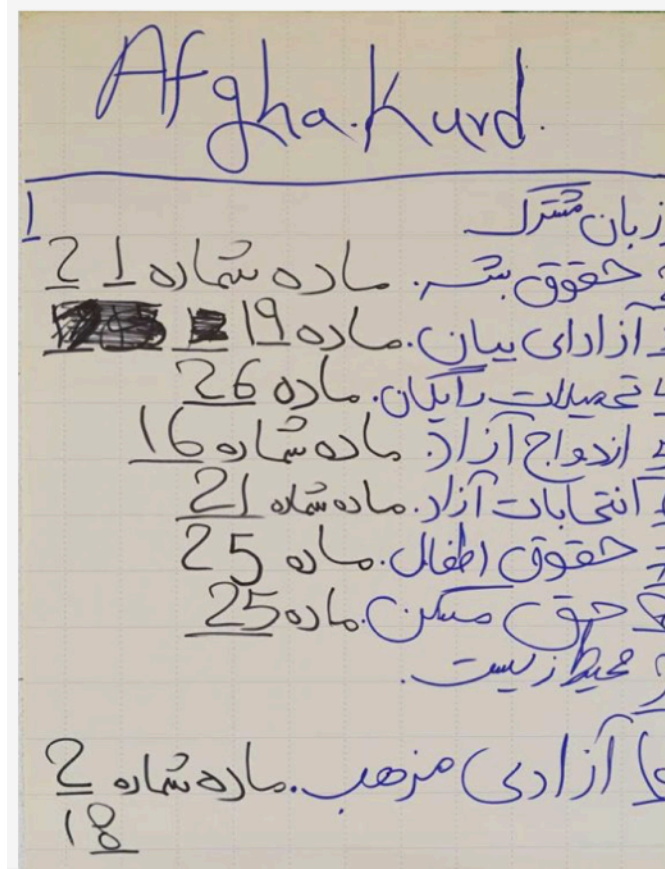
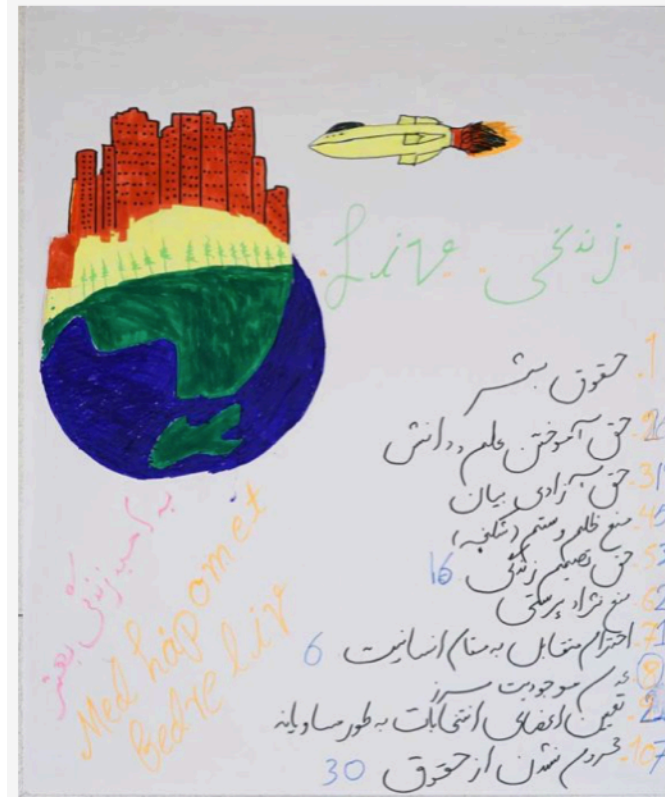
- Forord

UNDERVISNINGRESSURS: nyplanet.org

- Tema og undervisning
- Innledende gruppearbeid: Den nye planeten
- En introduksjon til menneskerettighetene
- Oppgaver til nettside:
  - Planetplakater
  - Utopi og virkelighet
  - Intervjuer med asylungdom
  - Verdenserklæringen om menneskerettighetene

TIPS

- Digitale verktøy
- Energiladere

Tema og undervisning

Tema: Menneskerettigheter, demokrati, identitet og mangfold

Årstrinn: 5.-7. trinn (visse tilpassinger), 8.-10. trinn og videregående opplæring.

Relevans for læreplanverket: Grunnskolen og videregående skole skal forberede elevene på å bli bevisste og ansvarlige samfunnsborgere, og gi kunnskap om menneskerettighetene. Nettsiden nyplanet.org er relevant for kompetansemål i en rekke fag, og kan med fordel knyttes til det tverrfaglige temaet ”Demokrati og medborgerskap”.

Øvelsen ”Den nye planeten” og oppgavene beskrevet i denne veilederen bevisstgjør elevene på viktigheten av de internasjonale menneskerettighetene, og at alle har et samfunnsansvar. Elevene utfordres til å reflektere rundt grunnleggende spørsmål i ethvert demokrati:

- Hvilke verdier og regler skaper gode samfunn?
- Finnes det (universelle) verdier som bør gjelde alle steder?
- Hva er rettferdighet?

Nyplanet.org inviterer elevene til å reflektere rundt identitet og mangfold. Gjennom tekst, bilder og korte filmklipp, formidler nettsiden synspunktene til enslige mindreårige asylsøkere. Sannsynligvis vil elevene forstå at erfaringene fra krig, konflikt, nød og flukt har dannet et viktig bakteppe for asylsøkernes valg av regler for sine planeter. Etter å ha gjort øvelsen ”Den nye planeten” selv vil elevene trolig finne fellestrekk med asylsøkerungdommene, noe som vil utvikle forståelse på tvers av erfaringer og landegrenser.

”Demokrati og medborgerskap som tverrfaglig tema i skolen skal gi elevene kunnskap om demokratiets forutsetninger, verdier og spilleregler, og gjøre dem i stand til å delta i demokratiske prosesser.”

Overordnet del, læreplanverket

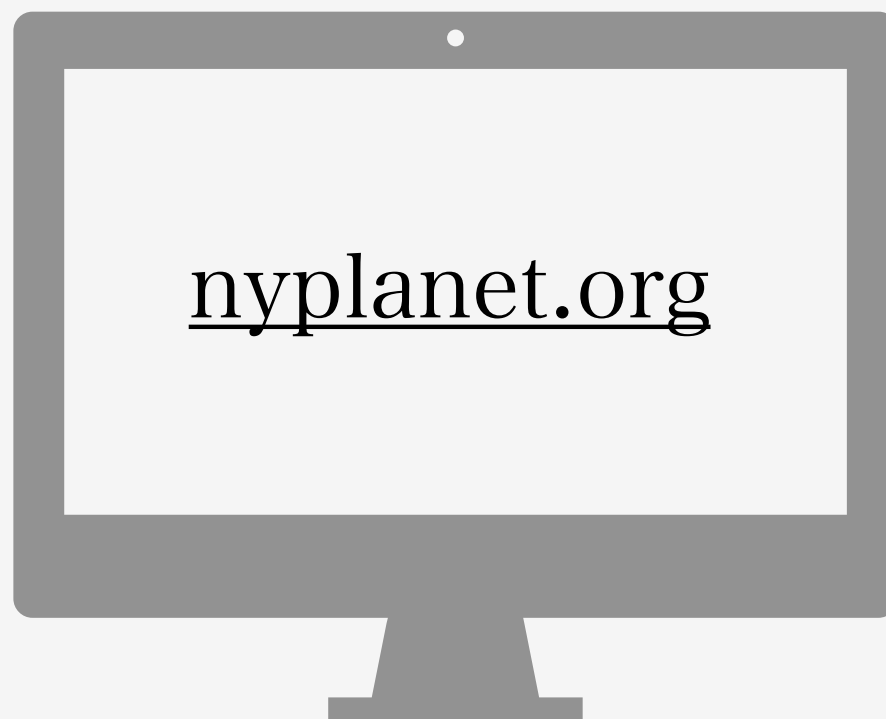
Nyplanet.org består av:

- Korte filmklipp med enslige mindreårige asylsøkeres refleksjoner omkring valg av regler for en "ny planet"
- Planet-regler på arabisk, afghansk, somalisk, tigrinja og engelsk og norsk
- Tekst av filosof Lars Fredrik Svendsen: Utopi og virkelighet
- Informasjon om menneskerettighetene og enslige mindreårige asylsøkere
- Beskrivelse og bakgrunn for prosjektet og gruppeoppgaven "Den nye planeten"

Bruk i undervisning hjemme

Vi anbefaler følgende rekkefølge på aktiviteter:

1. Gjennomfør "Den nye planeten" enten som gruppearbeid eller individuelt
2. Gjør oppgavene til nettsiden nyplanet.org som er beskrevet i denne veilederen

Innledende gruppearbeid "Den nye planeten"

DIGITAL KJØREPLAN FOR GRUPPEARBEIDET

Ved at elevene går gjennom det samme gruppearbeidet som ungdommene som har medvirket til nyplanet.org, utvikler de et godt grunnlag for refleksjon og gjenkjennelse når de senere skal jobbe med nettsiden. Se beskrivelse av hvordan øvelsen kan gjennomføres i et klasserom.

Digital kjøreplan

"Den nye planeten" som individuell øvelse

Be eleven om å forestille seg følgende:

"Det har skjedd en katastrofe på jorda og alt liv er utslettet. Du er blant de få som har overlevd, og har fått plass i en rakett som er på vei til en helt ny planet. Planeten ligner ganske mye på jorda med fjell, vann, vidder, hav og en atmosfære man kan puste i. Det er natur, skog, gress, frukt, grønnsaker og dyr. Det eneste som ikke finnes der fra før er mennesker. Men etter hvert vil det bli mange mennesker på planeten. Siden du er blant de første menneskene har du ett privilegium, og det er å bestemme hvilke regler som skal gjelde for samfunnet på planeten. Så dette er din oppgave: Lag ti regler som skal gjelde for alle menneskene på planeten slik at de kan leve gode liv".

La eleven bruke 20 minutter på reglene. Deretter skal eleven:

1. Bli kjent med menneskerettighetene (Se ressurser om mennesker og FN på neste side)
2. Gjennomføre MRAs Kahoot om Verdenserklæringen (single player).
3. Sammenligne erklæringen med egne regler, og svare på følgende: Hadde din planet likheter med Verdenserklæringen? Var det mange ulikheter? Hvorfor tror du det er slik?

Eleven må gjerne presentere reglene og refleksjonene ved bruk av f.eks Book Creator eller Prezi. Et annet alternativ er å skrive opp reglene på et A3-ark.

Mål med oppgaven

- Legge til rette for refleksjon rundt hvilke regler som skaper gode samfunn.
- Forberede elevene på et foredrag om opprinnelsen og innholdet til FNs Verdenserklæring om menneskerettighetene.
- Bevisstgjøre elevene på at formålet med de internasjonale menneskerettighetene er å etablere gode samfunn for alle mennesker uten diskriminering.

En innføring i menneskerettigheter

"We declare that human rights are for all of us, all the time: whoever we are and wherever we are from; no matter our class, our opinions, our sexual orientation."

Former UN Secretary-General Ban Ki-moon

Formålet med øvelsen "Den nye planeten" er å forstå bakgrunnen for, og innholdet i Verdenserklæringen om menneskerettighetene (1948). Vedtaket av erklæringen var en historisk milepæl. For første gang fantes internasjonalt vedtatte menneskerettigheter som skulle gjelde alle mennesker på vår planet. Øvelsen følges derfor opp med et foredrag om etableringen av FN og fremforhandlingen av Verdenserklæringen.

Innholdet i presentasjonen tilpasses elevenes alder og forkunnskaper. Etter foredraget får elevene en link til Verdenserklæringen, og skal sammenligne artiklene med egne "planet-regler". Formålet er å knytte koblinger til den prosessen Menneskerettighetskommisjon gikk gjennom da de utformet Verdenserklæringen, og skape refleksjon rundt rettighetene som universelle verdier. Ofte finner elevene likheter mellom egne regler og artiklene i erklæringen. Det er også et godt utgangspunkt for å snakke om hvordan erfaringer fra krig og konflikt kan brukes til å skape positiv endring.

For yngre elever (5-7 klasse):

Øvelsen kan også tilpasses til å gjelde FNs Barnekonvensjon.

Se forenklet versjon av Barnekonvensjonen [her](#)

Ressurser

- Om Verdenserklæringen på nyplanet.org
- [Kahoot om menneskerettigheter \(MRA\)](#)

Filmer (YouTube)

- [Verdenserklæringen om menneskerettighetene \(engelsk\)](#)
- [To minutters lyninnføring i historien](#) (Amnesty)
- [FNs historie](#) (FN sambandet)

Oppgaver til nettsiden

Etter å ha gjort øvelsen "Den nye planeten" skal elevene fordype seg i innholdet på nettsiden nyplanet.org. Vi anbefaler at elevene er i de samme gruppene som de var i aktiviteten "Den nye planeten".

Introduser elevene for nettsiden, og hva den inneholder. Fordel deretter oppgavene som følger på de neste sidene. Oppgavene går i dybden på følgende elementene på nettsiden:

- o Planet-plakater
- o Teksten "utopi og virkelighet" av filosof Lars Fredrik Svendsen
- o Korte videointervjuer med asylungdom,
- o Menneskerettigheter

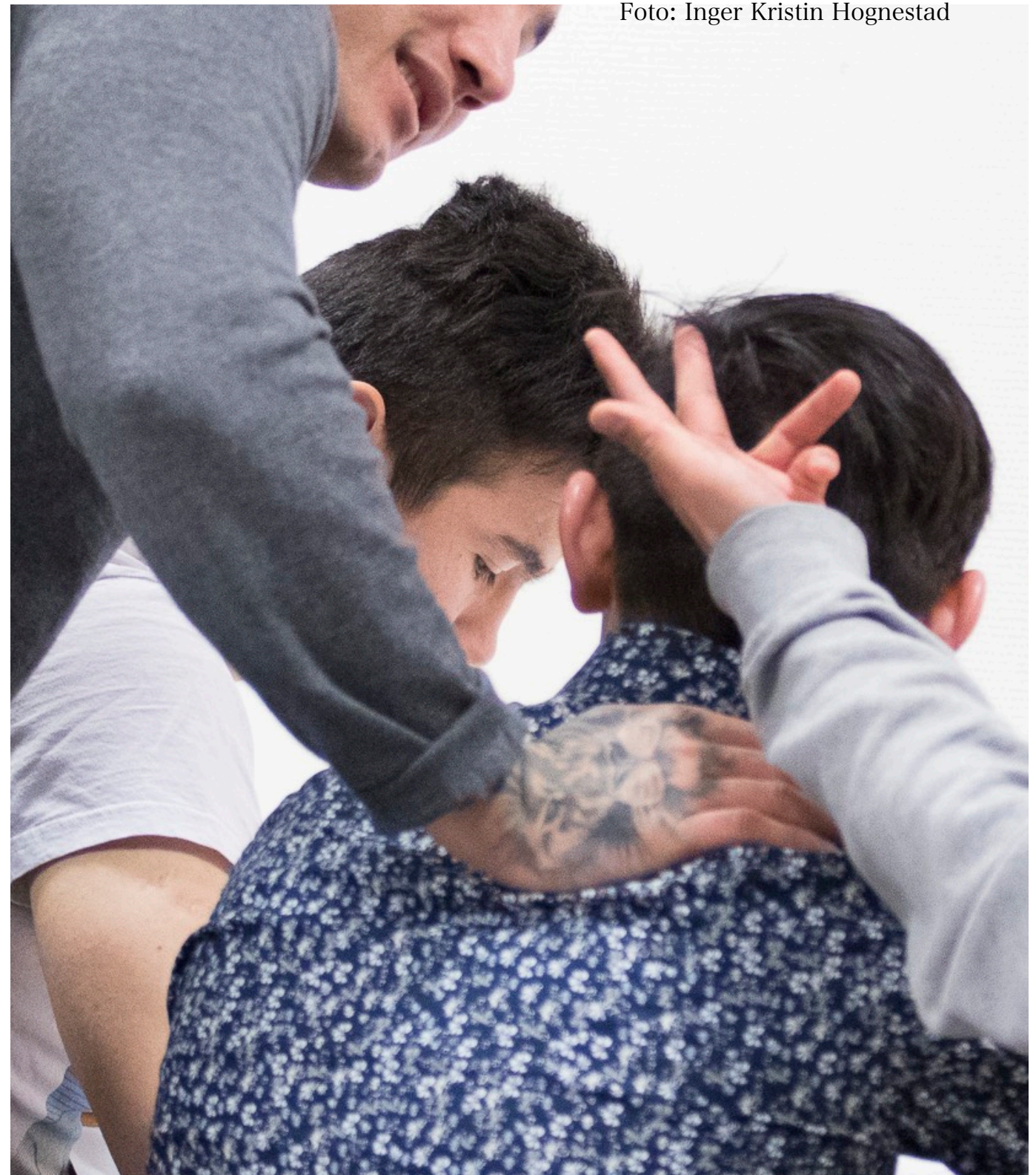
Etter å ha jobbet med oppgavene, bør elevenes svar deles med de andre i klassen. Oppgavene kan også gjøres individuelt med visse tilpassinger.

Velg oppgaver og spørsmål som passer til alderstrinn og forkunnskaper.

Digitale verktøy til presentasjonene: Explain everything, Sway (Microsoft Office), Padlet, Google Docs, Book Creator og Prezi

Foto: Inger Kristin Hognestad

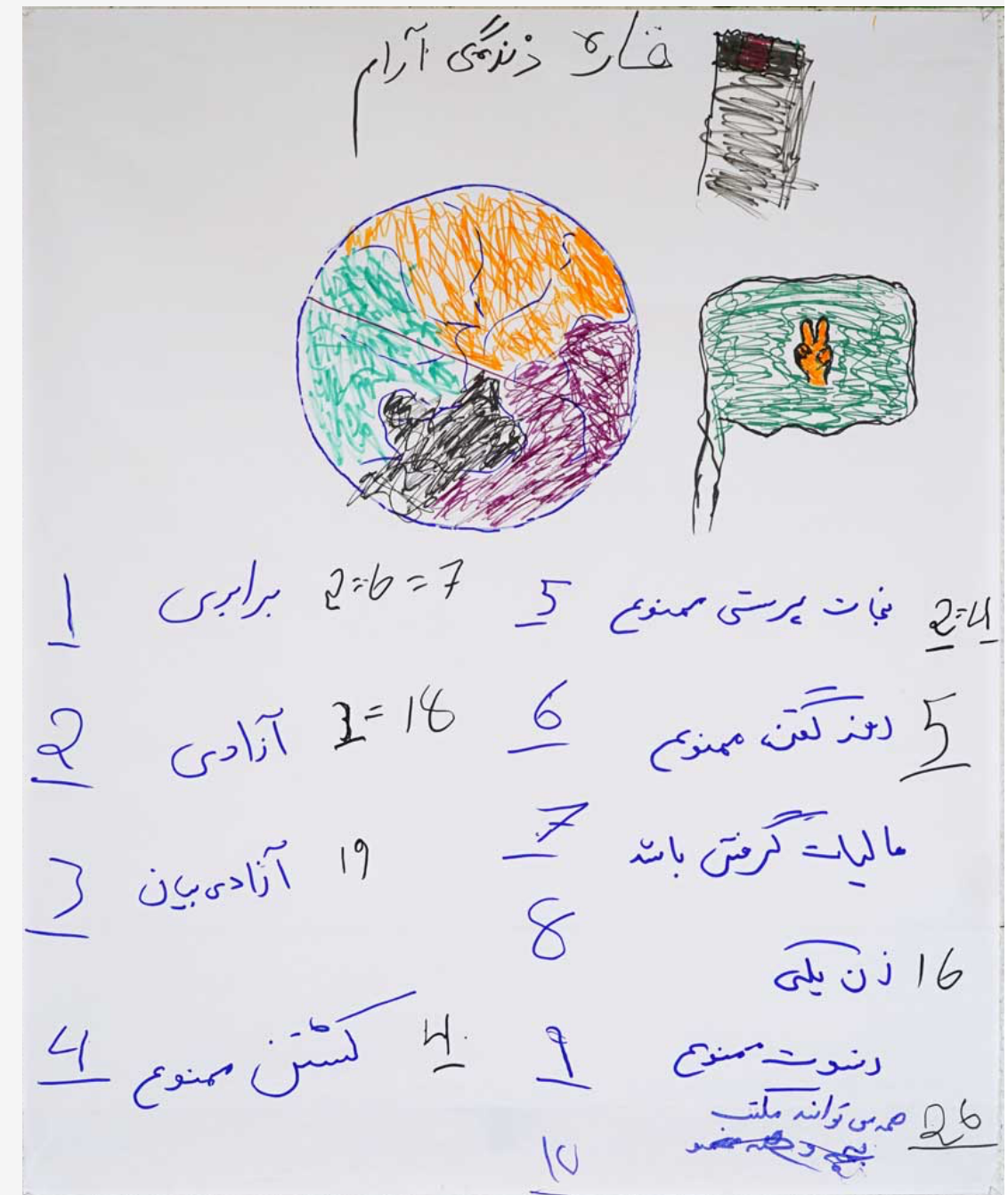
Planet-plakater

Velg én planet på nettsiden, og svar på følgende spørsmål:

- Hva er navnet på planeten? Har dere noen tanker om hvorfor dette navnet er valgt?
- Var det likheter mellom deres «planet-regler» og reglene på denne planeten? Dersom svaret er ja, hvorfor tror dere det er slik?
- Etter reglene på plakatene står det flere steder tall. Hva betyr disse tallene?
- Man sier at menneskerettighetene er universelle. Hva menes med dette? Hva mener dere og hvorfor?
- Hva er formålet med å ha regler i et samfunn?
- Kan det være slik at lover som er gode for noen er dårlige for andre? Gi eksempler på slike lover.
- Hva betyr det egentlig å respektere andre?
- Hvorfor er det viktig å ikke diskriminere minoriteter?
- I hvilken sammenheng tilhører jeg selv minoriteten?

FNs bærekraftsmål:

- Hva er FNs bærekraftsmål?
- Finner dere likheter mellom deres utvalgte planet-plakat og disse målene?
- «Ta vare på miljøet» er en regel som går igjen på mange plakater. Hvorfor tror dere at klimautfordringene ikke direkte er nevnt i Verdenserklæringen om menneskerettighetene (1948)?
- Hvordan er klima og miljø inkludert i Bærekraftsmålene?

Oppgaver til nettsiden

Utopi og virkelighet

Les teksten "Utopi og virkelighet" av Lars Fredrik Svendsen på nettsiden, og svar på følgende spørsmål:

- Forklar med egne ord hva ordet «utopi» betyr.
- Har dere eksempler på politikere og samfunn som har forsøkt å realisere utopier?
- Hva mener Svendsen med «gradvis ingeniørkunst»?
- Hvordan kan utviklingen av det internasjonale menneskerettighetssystemet sies å være et eksempel på «gradvis ingeniørkunst»?
- I teksten skriver Svendsen at «Selv om mennesker er ulike, har vi også så mye felles at historien har vist oss noen grunnleggende betingelser for at mennesker skal kunne leve gode liv.» Hva tror dere Svendsen mener med sitatet? Hvilke historiske hendelser sikter han til?
- Svendsen skriver også: «Snarere enn å bestrebe oss på å realisere utopier, bør vi heller forsøke å fremme fredelig sameksistens for grupper og individer med ulike og uforenlige oppfatninger om det gode liv.» Var dere i gruppen uenige når dere laget regler for deres egen nye planet? Hvordan løste dere eventuelt uenigheten? Hvordan kan uenighet være bra?

Intervjuer med enslige mindreårige asylsøker

Filmklippene på nettsiden viser unge flyktnings refleksjoner rundt valg av regler i gruppearbeidet "Den nye planeten".

Se gjennom alle videoene og svar på følgende spørsmål:

- Ungdommene som er intervjuet har erfaringer fra krig, konflikt og flukt. Hvordan tror dere dette har påvirket deres valg av regler? Er det ett av intervjuene dere vil trekke frem som et eksempel?

Da FNs Menneskerettighetskommisjon utformet Verdenserklæringen (1946-48) gikk representantene gjennom en lignende prosess som dere (og asylsøkerungdommene i filmene) da dere gjorde gruppearbeidet "Den nye planeten".

- Hvordan tror dere erfaringene fra andre verdenskrig og Holocaust påvirket FNs menneskerettighetskommisjon i prosessen med å utarbeide erklæringen?
- Lag korte filmer inspirert av intervjuene med ungdommene, der dere forklarer valg av regler på egen planet. Velg selv hvilke format dere vil presentere filmene i.

Bruk Infografikk til å illustrere følgende spørsmål:

- Hvor mange mennesker er på flukt i verden?
- Hvilke land kommer det flest flyktninger fra?
- Hva er årsakene til at mennesker flykter idag?
- Hvor mange enslige mindreårige asylsøkere har kommet til Norge de siste ti årene?
- Hvor mange mennesker var på flukt etter den andre verdenskrig?
- Hvor mange stater har ratifisert FNs konvensjon om flyktnings stilling (1951)?

Verdenserklæringen om menneskerettighetene

Spørsmål:

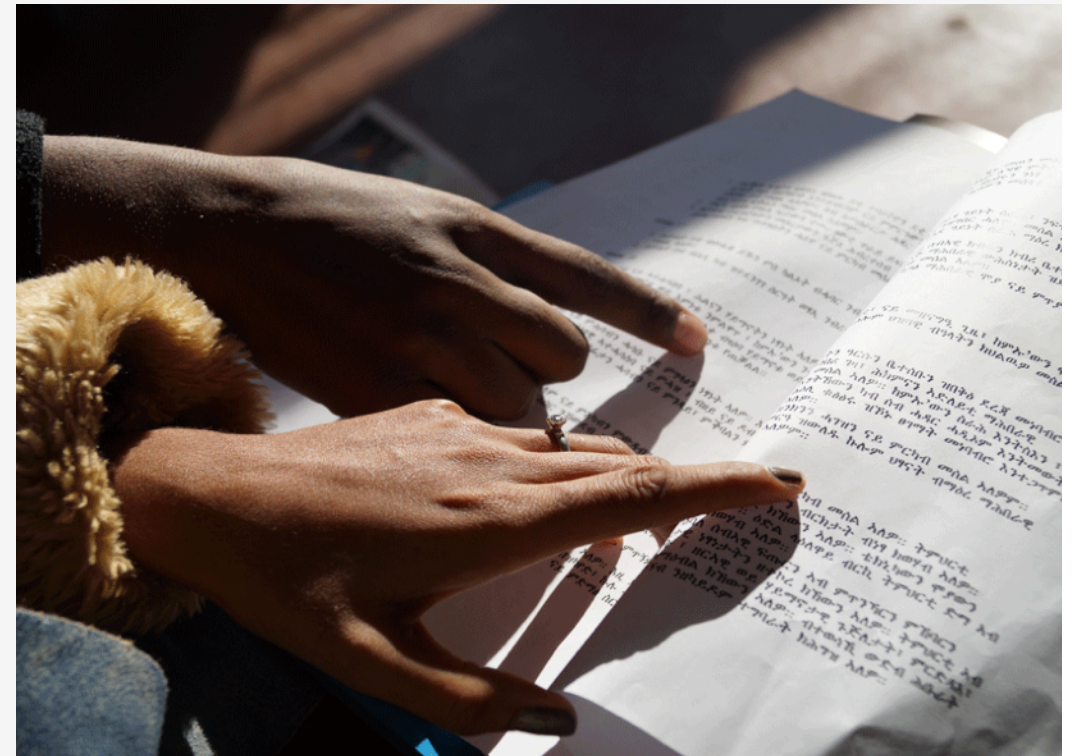
- Hva er forskjellen på en erklæring og konvensjon?
- Hvem skal menneskerettighetene beskytte?
- Hvem er ansvarlige for at innholdet i menneskerettighetskonvensjoner gjennomføres?

FN har vedtatt ni kjernekonvensjoner om menneskerettigheter.

- Hva heter disse ni konvensjonene?

Velg én kjernekonvensjon som dere skal gå i dybden på:

- Hva er bakteppet for utvikling av avtalen?
- Er det bestemte grupper i samfunnet som avtalen skal beskytte?
- Beskriv hovedinnholdet i avtalen.
- Hvor lang tid brukte man på å lage avtalen?
- Hva betyr ratifisering? Hvor mange land har ratifisert denne avtalen?
- Har Norge ratifisert avtalen?
- Er det en (eller flere) konvensjon(er) som mangler blant de ni synes dere? Lag et forslag til ti regler som burde inkluderes i en slik konvensjon. Velg selv hvordan dere vil utforme dokumentet. Bruk gjerne også bilder.

TIPS:

DIGITALE VERKTØY OG
ENERGILADERE

DIGITALE VERKTØY

Gruppearbeid, øvelser, diskusjoner og refleksjon står sentralt i undervisning om menneskerettigheter og demokratisk medborgerskap. Aktiv deltagelse er imidlertid en utfordring å få til via nett. Bruk derfor digitale verktøy som legger til rette for samarbeid og diskusjon. Ta samtidig hensyn til datatilsynets [råd for bruk av digitale hjelpemidler](#), samt skolens retningslinjer i valg av verktøy.

Forslag:

- **Videobasert kommunikasjon:** Bruk den kommunikasjonskanalen du kjenner best, og som skolen tillater. Microsoft-Teams er mye brukt i skolen. Andre eksempler: Zoom, Whereby, Skype og Google Hangouts.
- **Gruppearbeid:** Funksjonen "breakout rooms" i Teams gjør at du kan fordele elevene i grupper. Se hvordan man deler inn i grupper [her](#)
- **Samarbeidsverktøy og presentasjoner:** Explain Everything, Sway (Microsoft Office), Padlet, Google Docs, Book Creator, Prezi, Podcast og Infografikk.
- **Quiz, etablering av begreper, utsjekk mm:** Kahoot, Padlet, Socrative, Polls (Zoom), Mentimeter og Quizlet (for de yngste elevene).

ENERGILADERE

Lange økter foran en skjerm bør brytes med energiladere. Slike korte og morsomme avbrekk i undervisningen kickstarter konsentrasjon og engasjement hos eleven. Forslag til energiladere som kan brukes av både lærere og foreldre/foresatte:

- **Identitetsøvelsen**

Se beskrivelse av øvelsen [her](#). Istedenfor å stå i en ring reiser man seg seg fra stolen når man identifiserer seg med en egenskap. Tips: Elevene kan også rekke opp hånden. I Teams og på Zoom kan man velge funksjonen ”raise hands”.

- **60 sekunder= et minutt?**

Ofte sies det at tid er et relativt begrep, men hva innebærer egentlig det? Lederen av energiladeren gir instruksjoner:

1) Elevene skal unngå å se på klokken, sitt gjerne med ryggen til skjermen.

2) Alle skal reise seg opp å lukke øyene. Oppgaven er å stå oppreist fra lederen sier klar, ferdig, gå! Deretter skal alle deltagerne telle til 60 sekunder inni seg, helt til de tror det har gått ett minutt. Da skal de sette seg ned igjen.

3) Når de har satt seg kan de åpne øyene igjen. Når alle har satt seg sier lederen hvor lang tid det har gått.

Denne energiladeren kan brukes til å gjøre eleven oppmerksom på at vi alle opplever tid forskjellig (som mye annet i livet).

- **Alfabetjakt**

I løpet av 30 sekunder skal man finne en ting i rommet/huset på A, så B, C, osv. Om man ikke klarer å finne en gjenstand må man ta to spenstopp. Stopp når det virker som folk kjeder seg.

- **OL på skjermen**

Lærer/foresatt roper ut ulike typer idretter. Eleven skal fryse i ulike stillinger som forestiller utøvelsen av idretten. Forslag: Høydehopp, stuping, discos, fotball, turn.

- **Pantomime i grupper**

Elevene får i oppgave å velge en artikkel (eller flere) i FNs verdenserklæring om menneskerettighetene som de skal mime. Del inn i grupper. Elevene mimer valgt artikkel, og de andre i gruppen skal gjette hvilke det er. De må vente til den som mimer er helt ferdig før de sier noe.

- **Menneskerettighetsbingo**

Elevene får et ark med forenklet versjon av FNs Verdenserklæring om menneskerettigheter. Les deretter opp innholdet i en fersk nyhetssak. Be elevene sette ring rundt artikler i Verdenserklæringen som artikler berører. Når man har registrert fem artikler skriver man BINGO i chatten

Menneskerettane har sitt grunnlag i menneskeverdet og er ein viktig del av fundamentet for rettsstaten. Dei byggjer på universelle verdiar som gjeld for alle uansett kven dei er, kvar dei kjem frå, og kvar dei held til.

(1. Opplæringens verdigrunnlag 1.1. Menneskeverdet)